

سه‌شنه‌ها

نگارش

دکتر امیر محمود کاشفی

گزارش مجموعه مباحثات در بازشناسی
فرهنگ نغمه‌ای و آناشید دینی معاصر

سرشناسه

: کاشفی، امیر محمود، ۱۳۳۸ -

عنوان و نام پدیدآور : سه‌شنبه‌ها: گزارش مجموعه مباحثات در بازشناسی فرهنگ نغمه‌ای و اناشید دینی معاصر /

نگارش: امیر محمود کاشفی، به سفارش شورای عالی قرآن.

مطبوعات نشر : تهران: مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱.

مطبوعات ظاهری : ۱۳۶ ص.: مصور.

تفادیک : ۶-۲-۰۲ - ۶۲۳۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی : قیفا

عنوان دیگر : گزارش مجموعه مباحثات در بازشناسی فرهنگ نغمه‌ای و اناشید دینی معاصر.

موضوع : همنسازایی مذهبی

موضوع : تلویزیون - - ایران - - بخش برنامه‌های مذهبی

شناسه افزوده : سنا و هیمای جمهوری اسلامی ایران، شورای عالی قرآن

شناسه افزوده : مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران

رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۱ س ۹۲ ک ۸۶ / BPA۰۰۸۶

رده‌بندی دیویی : ۲۹۷ / ۰۴

شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۱۳ - ۷۵

مرکز طبع و نشر قرآن
جمهوری اسلامی ایران

عنوان: سه‌شنبه‌ها

(گزارش مجموعه مباحثات در بازشناسی فرهنگ نغمه‌ای و اناشید دینی معاصر)

نگارش: دکتر امیر محمود کاشفی

تهیه گزارش اولیه: مصطفی زرنگار

حروفچینی: اعظم برآبادی

آماده‌سازی رایانه‌ای و تصحیح: مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران

ناشر: انتشارات مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران

به سفارش شورای عالی قرآن

شابک: ۶-۲-۰۲ - ۶۲۳۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

نوبت و تاریخ چاپ: اول - ۱۳۹۱

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

تلفن مرکز پخش: ۸۸۸۱۰۴۰۰ - ۸۸۴۹۶۱۳۹

فهرست

مقدمه ۷

جلسه اول: بررسی طرح ارایه شده از سوی معاون پژوهشی شورا در مورد نقد و

کارشناسی نغمه‌های دینی و تواشیح ۱۱

موضوع، هدف و ضرورت ۱۲

دستور جلسات و موضوعات مورد بحث:

۱- تعریف تواشیح - خاستگاه ۱۳

۲- بنش و جایگاه تکخوان در تواشیح ۱۳

۳- سرودهایی با نام آکاپلا و فرق آن با تواشیح ۱۳

۴- ارزشیابی کارهای فردی با نام مستعار سامی یوسف ۱۴

۵- اجرای خضوع صوتی و نغمه‌های کذایی در لحن و اداء ۱۴

۶- جواز یا عدم جواز متون فارسی در تواشیح ۱۵

۷- بررسی حشوهای بین برنامه‌ای در صدا و سیما ۱۵

۸- بررسی موضوع پرده‌ها در نغمه علی‌الخصوص ربع پرده و لطایف دیگر ۱۶

۹- بکارگیری ادوات موسیقی در تواشیح، آری یا نه؟ ۱۶

۱۰- متن و شعر در تواشیح ۱۷

۱۱- صدای زیر در تواشیح ۱۷

۱۲- نقشبندی و تحلیل آثار او ۱۸

۱۳- دعا‌های مأثوره ۱۸

۱۴- مناجات و آواز عرفانی در صدا و سیما ۱۹

همکاران در اجرای این طرح ۲۰

کارشناسان مدعو ۲۰

مکان ۲۰

لوازم مورد نیاز ۲۰

جلسه دوم: ادامه بررسی طرح جلسات نقد و کارشناسی تواشیح و سایر

نغمه‌های دینی ۲۱

جلسه سوم: پیشنهاد اعضاء پیرامون برنامه اذان گاهی مغرب ماه مبارک رمضان ۲۴

جلسه چهارم: تهیه و تنظیم یک حلقه لوح فشرده مشتمل بر برخی نغمه‌های

مناسب با اذان گاه مغرب رمضان ۲۸

جلسه پنجم: چاره اندیشی مشترک شورا و صدا و سیما در مورد تولید فاشر

نغمه‌های دینی ۳۰

جلسه ششم: ضوابط تواشیح و نواهای آیینی و لزوم بازنگری (مربوط سلفت کنیت) ۳۲

جلسه هفتم: مناقشه پیرامون لزوم یا امکان تغییر نغمات تواشیحی عربی -

مصری، مناسب با فرهنگ عامه ایرانیان ۳۴

جلسه هشتم: بررسی تاریک تواشیح ۳۶

جلسه نهم: تقسیم‌بندی نغمات دینی از دید اساتید مصری و عرف اخیر کشورمان ۳۹

جلسه دهم: ادامه بحث در اقسام نغمه‌های دینی (اناشید صوفیه) ۴۴

جلسه یازدهم: احصاء اقسام نغمات دینی ۴۸

جلسه دوازدهم: ارزیابی نغمه‌های دینی با توجه به انواع نمونه‌ها ۵۰

جلسه سیزدهم: ابتهاال - بازنگری در دستور جلسات ۵۳

جلسه چهاردهم: ارائه یک تعریف جامع و مانع از تواشیح ۵۶

جلسه پانزدهم: ۶۰

۱- تواشیح و انواع موارد دخیل در این نوع نغمه

۲- ربع پرده و جایگاه آن در فرهنگ نغمه‌ای بومی

جلسه شانزدهم: ۶۵

۱- ربع پرده در فرهنگ نغمه‌ای ما

۲- هویت موسیقی عربی و فارسی

جلسه هفدهم: ۶۸

۱- ربع پرده

۲- بازسازی نغمات و الحان مشهور، باید‌ها و نبایدها

جلسه هجدهم: ۷۰

۱- نغمه‌های دخیل در تواشیح، (سؤالانی در این باره)

۲- پیشنهاد ترکیب سه تواشیح جهت اجراء

- جلسه نوزدهم: صدای سوپرانو - دستکاریهای رایانه‌ای در صدا..... ۷۸
- جلسه بیستم: ادامه ریزنی پیرامون مدیحه نبوی، بحث پیرامون امکان یا عدم امکان استفاده از ابزار موسیقی..... ۸۱
- جلسه بیست و یکم: ۸۳
- جلسه بیست و دوم: گزارش مختصر جلسه با حضور شیخ محمد الهلباوی..... ۸۴
- جلسه بیست و سوم: ارزیابی سطح برنامه‌های مولودی و مدح رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) و لزوم ارتقاء سطح برنامه‌ها..... ۸۶
- جلسه بیست و چهارم: تقسیم بندی تواشیح (نغمه‌های دینی)..... ۸۸
- انواع موارد دخیل در تواشیح..... ۹۱
- جلسه بیست و پنجم: ترانه گونه‌های شخصی با نام مستعار سامی یوسف..... ۹۳
- جلسه بیست و ششم: شناسایی نوعی از نغمات دینی نوظهور در ایران با هویت آکاها..... ۹۷
- جلسه بیست و هفتم: صدا و سیما و لزوم برنامه‌ریزی جامع این رسانه برای نغمه‌های دینی ۱۰۰
- جلسه بیست و هشتم: ۱۰۴

۱- آوازه‌های عرفانی در صدا و سیما

۲- نغمه اذان و برخی بایدها و نبایدها

- جلسه بیست و نهم: ۱۰۷

۱- ضبط دعای ابو حمزه

۲- بررسی و بحث پیرامون نوعی نرمش خاص در صدا در نغمات دین

- جلسه سی ام: ۱۱۱

۱- ضبط بقیه دعای ابو حمزه

۲- ارزیابی آهنگ تلفیقی در مدح رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم)

- جلسه سی و یکم: ۱۱۳

۱- ادامه ضبط دعای ابو حمزه

۲- ادامه بحث نرمش‌های خاص در نغمه‌های دینی

- جلسه سی و دوم: آواز عرفانی و لزوم احیاء این هنر نفیس و متعال..... ۱۱۵

جلسه سی و سوم: ۱۱۸

جلسه سی و چهارم: اجراء در تواشیح ۱۱۹

جلسه سی و پنجم: ادامه گفتگو پیرامون آوازه‌های عرفانی در صدا و سیما ۱۲۱

جلسه سی و ششم: ۱۲۳

جلسه سی و هفتم: تدارک برای تولید آوازه‌های عرفانی - فارسی ۱۲۴

جلسه سی و هشتم: ادامه رایزنی پیرامون آواز عرفانی ۱۲۶

www.ketabchi.ir

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله على آلائه والصلوة والسلام على محمد وآله

مقدمه

واقعیت آنست که مردم ما به استماع نغمه‌های پاک و طیب نیاز مبرم دارند و این امر دلائل متعدّد دارد.

از جمله دلائل، شاکله روحی و طبع هنری این مردم فرهیخته است. از دلائل دیگر کثرت رقبا در میدان است، رقبائی که با کالاهای مجازی اما با توسّل به قول زور و ضرب زر، گوش خلائق را انبان اصوات شیطانی خود می‌کنند. بر این همه، اگر نیاز هر فرد سالم و متعادل را به استماع نواهای هنجار در کنار صداهای گوش‌خراش و آلودگیهای صوتی که ناشی از الگوی معیشتی روزگار ما است بیفزاییم تردید نخواهیم کرد نغمه پاک و تغنی پیراسته، ضرورتی است که بی‌توجهی به آن زیانبار است، همچنانکه حسن توجه به این مقوله نفس می‌تواند موجب ارتقای فضائل نفسانی و کمالات معنوی گردد.

بنابراین ما توجه به این مقوله را یک امر راهبردی می‌دانیم که بشدت نیازمند طراحی و ساماندهی است.

در این میان صدا و سیما بدلیل التهاب بخش و تب آنتن و البته برخی مسائل دیگر، معمولاً آرامش و صبر لازم برای خلق آثار نفیس را ندارد

و با همه دقت و تلاشی که مبذول می‌دارد گاهی ناچار به پخش برنامه‌هایی می‌شود که از حداقل درجه مقبولیت هم خالی هستند.

از جانب دیگر آفرینش نغمه‌های دینی مقوله ایست که علیرغم فراوانی خیل مشتاقان از کمتر ضابطه و تعریفی برخوردار است و لذا هر کس بخود حق داده کاری کند و بدلیل قداست موضوع انتظار داشته دیگران کار او را پسندند، بی‌توجه به اینکه این مقوله نفیس و فرهنگ‌ساز بشدت محتاج کسب نصاب لازم بوقت آفرینش است.

شورای عالی قرآن که از سالها پیش به امر ساماندهی امر قرائت قرآن و نغمه‌های مربوط در صدا و سیما اهتمام داشته و اخیراً با تأکید ریاست محترم، توجه به این حوزه را مضاعف نمود و با دعوت از اصحاب رسانه و کارشناسان خبره به برگزاری جلسات نظرخواهی، بلکه نظریه پردازی اقدام کرد تا با گفتگو، به تبادل نظر در مبنای این مقوله بپردازند و اولویت را در این زمینه به نغمه‌ای داد که اینک با نام توضیح شناخته می‌شود.

در این جلسات علیرغم گفته‌ها و گفتنی‌های فراوان بر همگان معلوم گشت که آنچه فراوان‌تر است ناگفته‌ها می‌باشد و همانا اکتفاء به ضوابطی که برای مسابقات تواشیح و ابتهال تنظیم شده است، ما را به مقصود نمی‌رساند و ما همچنان در میانه راه باقی خواهیم ماند.

در اینجا آنچه لازم است بدان اقرار شود اینکه: مطالب مطروحه در این جلسات از نظم کافی برخوردار نیست، اما مگر می‌توان از جلسات بحثی با آن گستردگی در موضوع، آن هم در بدایت کار چنان انتظاری

داشت؟ و اصلاً باید گفت: این بی‌نظمی اختصاص به کار ما ندارد بلکه اغلب علوم و فنونی که در اول راه هستند را در بر می‌گیرد. شاهد حاضر بر مدعای ما کتاب دلائل الاعجاز است که در پی‌ریزی بنایی به عظمت علم بلاغت تألیف شده و مؤلف صاحب‌نظر آن علیرغم همه کوششهایی که در ترتیب و تبویب آن مبذول داشته از عهده تنظیم موضوعی کتاب بریافته و بقول سعد الدین تفتازانی این کتاب همچون گردنبند مرواریدی است که بخ آن گسسته و دانه‌های آن به هر جا پراکنده شده‌اند و تاره این کتاب انعکاس دیدگاه‌های مختلف و بعضاً متضاد افراد نیست، بلکه حاصل تأملات و تفکرات یک فرد در خلوت خویش است.

با این همه ادعا می‌شود که پویندگان راه صحیح می‌توانند از لابلاي سطور و در خلال آراء متضارب مطروحه در این جلسات بعضاً به پردازه‌های جدید و جوابهای مطلوب دست یابند؛ هر چند ما هرگز کمبودهای این مجموعه را انکار نمی‌کنیم و همین اعتراف را انگیزه تکمیل کار قرار می‌دهیم و از خداوند بزرگ مسئلت می‌نماییم تا ما را در مسیر تتمیم و تدوین این کار با همه لطائف و ظرائف باری بفرماید.

برای این کتاب نام «سه‌شنبه‌ها» را انتخاب کردیم زیرا در مدتی بالغ بر یک سال، سه‌شنبه‌ها میقات و میعاد اهل جلسه بود و دوستان از اطراف و اکناف بزرگ شهر تهران، از لابلاي همه مضایق، خود را به

محل شورای عالی قرآن می‌رساندند تا در محیطی صمیمی و آرام اندوخته‌های خود را در طبق اخلاص بگذارند. و ما اینک نام این صاحب‌ظران هنرمند را به رسم سپاس ذکر می‌نماییم: آقایان عباس آزاد، سید عباس انجام، مهدی بابایی مجرد، محسن بادپا، محمد حسین پورمعین، مهدی دغاغله، مهدی دهقان نیری، مصطفی زرنگار، سید علی سرابی، علام‌رضا شاه میوه، جهانبخش فرجی، جواد مسگری، احمد لیایی، اسماعیل مؤمن‌ثانی، سید ابوالقاسم موسوی قهار، علیرضا نداف.

در پایان ضمن اعتراف به کاستی‌های موجود در این مجموعه، از خداوند بزرگ مسئلت می‌نماییم تا ما را در تتمیم نگارش آیین‌ها و آذین‌های فنون متعالی نغمه‌های توحیدی موفق بدارد، انه خیر ناصر و معین.

امیر محمود کاشفی